

PÁRTOK FÉLIDŐBEN

JOBBIK MAGYARORSZÁGÉRT MOZGALOM

2020

A Republikon Intézet „Pártok félidőben” című új sorozatában számba vesszük a parlamenti frakcióval, továbbá európai parlamenti mandátummal rendelkező pártokat, azok népszerűségi sorrendje szerint. Az elemzés apropóját a 2018-2022-es parlamenti ciklus félideje adja, így kitérünk legfrissebb választási eredményeikre, népszerűségi mutatóikra, fő üzeneteikre, konfliktusaikra, valamint értékeljük kilátásaikat a 2022-es választásokig. Sorozatunk a koronavírus-járvány idején jelenik meg. Mivel egy folyamatosan változó helyzetről van szó, annak következményeivel későbbi elemzéseinkben kívánunk foglalkozni.

BEVEZETÉS

A magyar pártok közül talán a Jobbik számára volt a legeseménydúsabb az elmúlt két év. A 2018-as országgyűlési választások során még a legerősebb ellenzéki pártként szerepelhetett a Jobbik, 2019 májusában az eredmények alapján azonban már csak egy képviselőt küldhettek Brüsszelbe. Támogatottságuk csökkenése mellett rengeteg belső konfliktussal is meg kellett küzdeniük, több politikusuk elhagyta a Jobbikot, néhányan közülük egy új pártot is megalapítottak. A személyi kérdések összefüggtek elvi kérdésekkel is, a párt jelenlegi vezetése elutasítja a pártra korábban jellemző szélsőséges nézeteket. A korábbi távolságtartás a Jobbik és a baloldali, liberális pártok között jelentősen enyhült, az önkormányzati választáson már együttműködtek a pártok. Az együttműködés, a közös jelöltek indítása bizonyított októberben, az eredmények láttán a 2022-es parlamenti választásra is együtt készülnek az ellenzéki erők, még ha jelenleg nem is tisztázott minden részlete a közös indulásnak. A Jobbik új vezetése számára is kihívás ugyanakkor, hogy a liberális és baloldali pártokkal való együttműködés mellett megőrizze saját identitását és ne erodálódjon tovább szavazótáborra.

VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A 2018-as országgyűlési választáson a Jobbik egyszerre veszített és nyert: míg a kormányváltást nem sikerült véghez vinni és a várakozásoknál gyengébb eredményt ért el, az ellenzéki pártok közül a legjobb eredménnyel zárhatta a választási kampányt. A listás szavazatok tekintetében körülbelül 7 százalékponttal ért el jobb eredményt a MSZP-Párbeszéd közös lista előtt: a pártlistás szavazatok 19,2 százalékát, a hazai szavazatoknak pedig 19,8 százalékát szerezte meg a Jobbik.

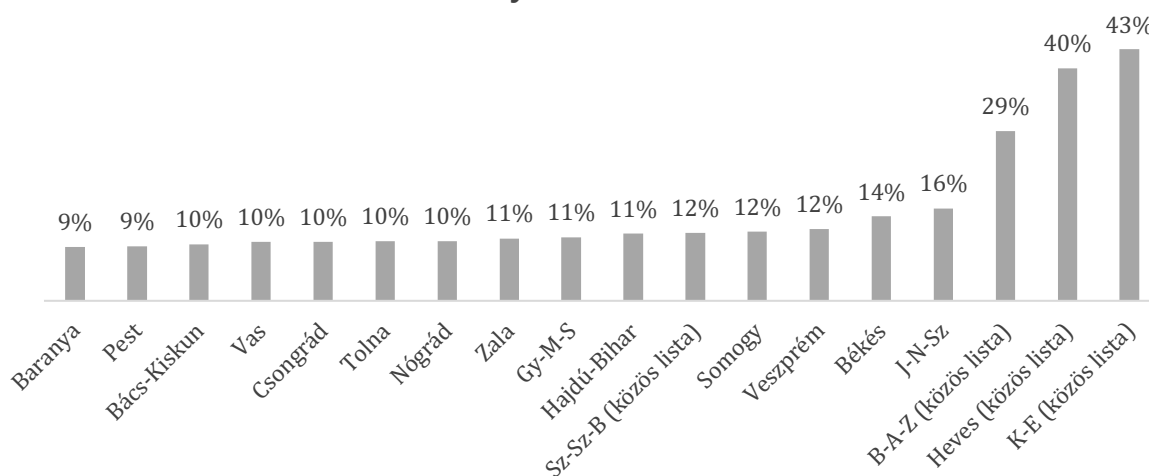
A mandátumok számát tekintve a Jobbik 26 fővel képviseltethette magát az Országgyűlésben. Ebből a 26 helyből mindössze 1 volt egyéni választókerületben elnyert mandátum, ez pedig a Pintér Tamás, jelenlegi dunaújvárosi polgármester által megnyert Fejér megyei 4. OEVK, melyet az önkormányzati választás eredménye miatt kiírt időközi választáson ismét a Jobbik által delegált jelölt az ellenzéki együttműködés további pártjainak támogatása mellett tudott megnyerni. Kálló Gergely 29 százalékos részvétel mellett a szavazatok 56 százalékát szerezte meg.

Az Európai Parlamenti választásokkal kapcsolatban elkerülhetetlen a DK és a Jobbik eredményeinek összehasonlítása, ugyanis abban a nagyjából egy évben, ami az országgyűlési választás és az EP választás között eltelt, a két párt szavazatarányai szinte ugyanolyan mértékben változtak, csak épp ellentétes irányban. Míg a DK épphogy bejutott a Parlamentbe 2018-ban, az EP választáson első helyen végzett az ellenzéki pártok között 16 százalékkal. A Jobbik pedig 2018-as, körülbelül 20 százalékos eredményéhez képest csak 6 százalékot ért el tavaly májusban.

Az önkormányzati választások napját már főpolgármester-jelölt nélkül várta a Jobbik, ugyanis Puzsér Róbertet végül mégsem támogatták, és Karácsony Gergely mögé sem álltak be támogatóként. Így bár főpolgármesteri szinten nem, polgármesteri szinten viszont állított jelölteket a Jobbik, mindazonáltal a budapesti kerületek jelentős részében nem szállt versenybe a párt. Önálló jelöltjük mindössze az V. kerületben (Losonczy Pál) és a X. kerületben (Tubák István) volt, a XXIII. kerületben pedig további ellenzéki pártokkal együtt indították Bereczki Miklóst.

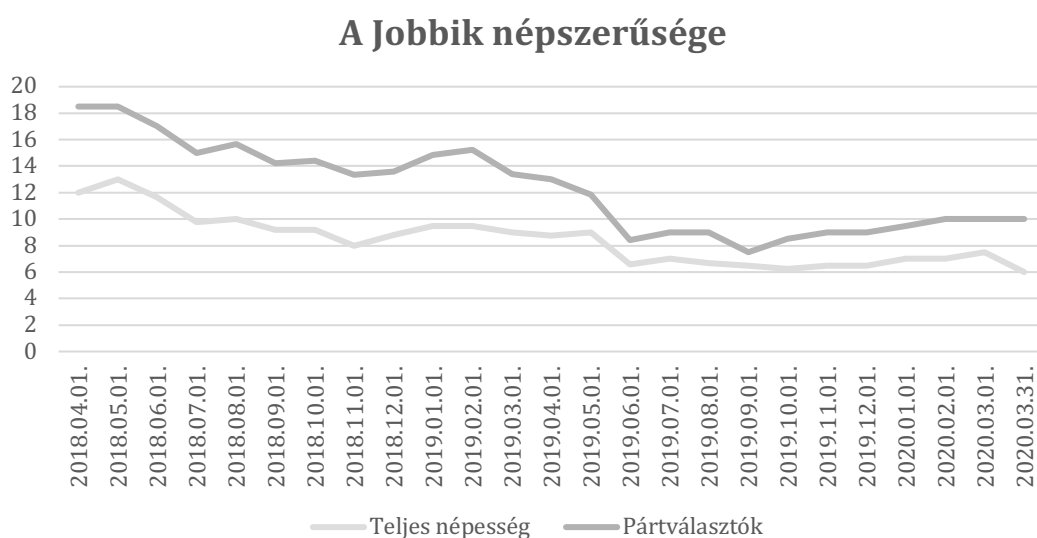
A megyei jogú városokban már aktívabban vett részt a polgármester-választáson a Jobbik, jellemzően az ellenzéki együttműködés részeként. Négy városban indult Jobbikhoz kötődő jelölt, ketten el is nyerték a polgármesteri címet (Dunaújváros – Pintér Tamás; Eger – Mirkóczki Ádám). Kecskeméten (Lejer Zoltán) és Debrecenben (Kőszeghy Csanád Ábel, ő azóta kilépett a Jobbikból) nem tudtak nyerni a jelöltek a kormánypártokkal szemben.

A Jobbik megyei listás eredményei a 2019-es önkormányzati választásokon

1. ábra (forrás: valasztas.hu)

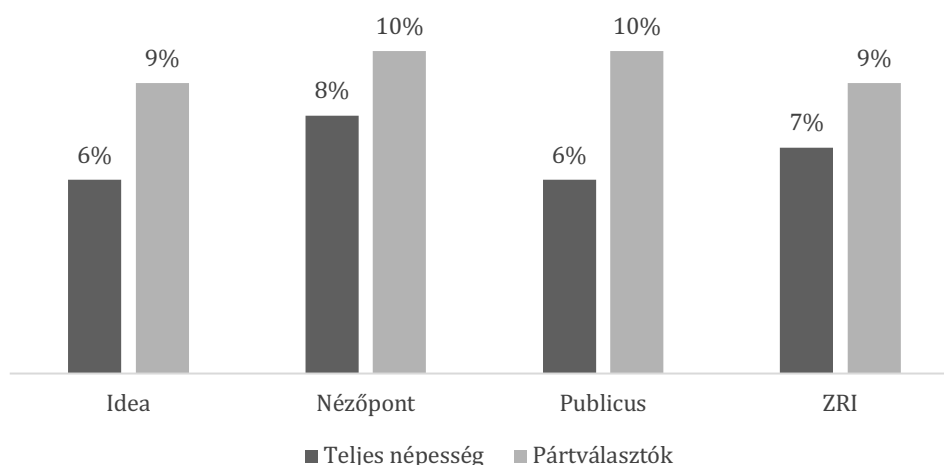
A megyei listákon a Jobbik 10 százalék körüli eredményt ért el. Kiemelendő, hogy négy helyen közös listát állítottak, ebből Szabolcs-Szatmár-Bereg megye esetén csak egy párttal, a Momentummal közösen indultak. Önálló listával legjobb eredményét a párt Jász-Nagykun-Szolnok megyében szerezte (16 százalék). Fejér megyében nem sikerült listát állítania a Jobbiknak. Elmondásuk szerint ezt egy szervezési hiba okozta: a székesfehérvári és a dunaújvárosi kampány mellett nem szántak elég időt a megyei listához szükséges aláírások gyűjtésére.

2. ábra forrás: (kozvelemenykutatok.hu)

A Jobbik népszerűsége az elmúlt két évben egyre inkább apadni kezdett, némi növekedés a 2019-es év elején volt látható, ez a rabszolgatörvénnyel szembeni kiállásokkal lehet összefüggésben. Az EP választás környékén már jelentősen megcsappant a Jobbik szimpatizánsainak aránya, az elmúlt néhány hónapban ez a csökkenő tendencia megállt, a pártválasztók körében körülbelül 10 százalék körüli stagnál a párt támogatottsága. Érdeemes megjegyezni, hogy a párt változása ellenére a támogatottságuk területi eloszlása nem nagyon változott: továbbra is inkább északkelet-Magyarországon (Jász-Nagykun-Szolnok, Heves), valamint az ipari munkásság régióiban, így Dunaújvárosban népszerű a párt, míg Budapesten gyenge eredményeket érnek el.

A Jobbik népszerűsége 2020. márciusban

3. ábra (forrás: kozvelemenykutatok.hu)

ÜGYEK, SZAKPOLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A Jobbik elmúlt időszaka több okból kifolyólag sem volt alkalmas arra, hogy jelentős energiát tudjon fordítani a párt különböző szakpolitikai ügyek kezdeményezésére, felkarolására. Egyrészt, ahogyan a többi pártot is, és elsősorban az ellenzéki pártokat, lefoglalta a választásra való készülődés, a kampány. Az önkormányzati választásokra rengeteg kérdéssel találta szembe magát a párt az együttműködést illetően. Ahogyan formálódott a közös ellenzéki indulás, a Jobbik sorsa is folyamatosan változott: míg egy ideig úgy volt, hogy a főpolgármester-választáson Puzsér Róbertet fogják támogatni, a jelölt előválasztásból való kiugrása után a Jobbik kihátrált mögüle, és bár Karácsony Gergelyt sem biztosították támogatásukról, további jelölt mellett sem álltak ki. Így tehát ez az időszak egy gyakran változó, a párt pozícióját rendre meghatározó eseménysorozatként írható le.

Emellett a Jobbik sorsát alapvetően meghatározták a nagymértékű ÁSZ-bírságok. A több százmillió-forintos, összesen körülbelül egymilliárd forintnyi fizetési kötelezettség jelentősen megnehezítette a párt további működését.

A pénzügyi nehézségek mellett a Jobbiknak egy másik problémakör is alapjaiban határozta meg a mindennapjait: a párt szervezeti felépítése folyamatosan bomlani kezdett, sorra léptek ki a párt tagjai a Jobbikból. Ezek a kilépések a párt további irányvonala (néppártosodás vagy radikalizmus) körüli konfliktusok eredményei voltak,

ezeket a válsághelyzeteket pedig a pártnak kezelnie kellett, miközben a konfliktust okozó kérdéssel is meg kellett birkóznia, azaz identitáskérdésekben kellett döntéseket hozni. Mindazonáltal a választásokra készített programok természetesen tartalmaztak szakpolitikai kérdéseket. A 2018-as országgyűlési választásra készített programban szerepelt például a bérunió kérdése, amivel kapcsolatban egy felzárkóztatási uniós biztos kinevezését is megfogalmazták. A bérunió mint programpont napirenden maradt a Jobbiknál az Európai Parlamenti választások idején is, „Biztonságos Európát, szabad Magyarországot!” című programjukba is belefoglalták a kérdést. Szintén szerepelt a programban az Európai Ügyészséghez való csatlakozás, a Jobbik az ezért indult aláírásgyűjtéshez is csatlakozott. Ezek a kezdeményezések jól mutatják a Jobbik változását, mindez élesen szemben áll a korábbi radikálisan EU-ellenes politikájukkal. Ahogyan a többi ellenzéki párt, a Jobbik is kifejezte nemtetszését a túlóratorvényt illetően. Ennek része volt az, hogy ahogyan a Momentum részéről, úgy a Jobbik részéről is történt egy-egy politikus által népszavazási kezdeményezés, a kérdések azonban nem kerültek hitelesítésre.

Néhány hónappal korábban, 2018 nyarán a Jobbik, ellentétben a túlóratorvélynél megvalósuló teljes ellenzék-kormány szembenállással, a hetedik alkotmánymódosítást valamint a Stop Soros törvénycsomagot a kormánypártokkal együtt megszavazta. Kifejtették, a tartalmi elemekkel egyetértenek, a megfogalmazott elveket támogatják, de kritikát is megfogalmaztak, szerintük a kormánypártok kampányérdeke játszott elsődleges szerepet a javaslatokban, a megvalósíthatóságot pedig kétségbe vonták.

KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Az elmúlt két év legégetőbb kérdése a Jobbik számára önmeghatározása volt, annak tisztázása, milyen világnézetet tud magáénak vallani a párt. A korábban már elindult néppártosodás, középre húzás, a baloldali, liberális pártokkal való párbeszéd, az együttműködés lehetősége egy merőben új irányvonal a párt kezdeti, radikális, szélsőjobbaldali irányvonalához képest.

A párt újrapozicionálása óhatatlanul személyi változásokat okozott. Az országgyűlési választások után Vona Gábor lemondott elnöki tisztségéről, a májusban tartott tisztújító gyűlésen pedig két olyan jelölt mérettette meg magát, akik a már felvázolt két irányvonalból egyet-egyét képviseltek. Az elnöki pozíciót végül Sneider

Tamás szerezte meg, ellenfele Toroczkai László, a radikális szárny képviselőjében csak kis különbséggel maradt le a posztról.

A tisztújítást követően azt lehetett végigkövetni, ahogy a Jobbik radikális, a korábbi években jellemző szellemiséget követő szárnya folyamatosan távolodik a párttól. A tisztújítás után néhány nappal még csak lehetőségként merült fel az új párt megalakítása. Nem sokkal később létre is jött, még a párton belül egy különálló platform, a „Mi magunk”. A Jobbik 26 országgyűlési képviselőjéből mindössze egy, Dúró Dóra csatlakozott Toroczkaiék új csoportosulásához. A párt részéről etikai és fegyelmi eljárás indult Toroczkai Lászlóval szemben, Dúró Dórát pedig kizárták a frakcióból. Dúró mandátumával kapcsolatban az újonnan létrejött platform szellemiségéhez való elkötelezettségét mutatta, hogy azt a feltételt szabta, a mandátumát Toroczkainak, vagy a tisztújításon a jelenlegi vezetés ellen szavazó jobbikosnak hajlandó átadni.

Júniusban Toroczkai Lászlót kizárták a pártból, erre reagálva Dúró Dóra kilépett a Jobbikból, vele együtt pedig férje, Novák Előd, valamint további párttagok is a kilépés mellett döntöttek. Augusztusban végül megalakult az új párt, Mi Hazánk Mozgalom névvel. Három hónap leforgása alatt tehát a kiválás lehetőségének megemlézésétől az új platform létrehozásával és a párttagok kizárásával megalakult egy új párt a korábbi jobbikos politikusok vezetésével.

A pártszakadás nagyon komoly sebeket ejthet egy ilyen típusú közösségen és alapjaiban rengetheti meg a megfelelő működéshez szükséges stabilitást. A Jobbiknak ezekkel a problémákkal a mai napig meg kell küzdenie, ugyanis a Mi Hazánk megalakulásával nem ért véget a pártot elhagyó politikusok névsorának bővülése. Volner János is viharos körülmények között hagyta el a Jobbikot, nyilvánosságra került levelében élesen bírálta pártja vezetőségét az LMP-vel való közeledés miatt. A Jobbik kizárta frakciójából Volnert, aki végül a pártból való kilépés mellett döntött. Mindebben vele tartott Apáti István és Fülöp Erik is. Szintén a baloldali, liberális pártokkal való közeledés elutasítása volt az ok Hegedűs Lórántné távozása mögött, ő visszaadta mandátumát is.

Idén januárban ismét a párton belüli belső konfliktusok irányították a Jobbikra a figyelmet, ugyanis kiszivárgott egy hangfelvétel, melyen Jakab Péter beszél a tisztújító kongresszuson. Jakab, akit ekkor pártelnökké választottak, nyíltan beszélt a párt politikusai közti ellentétekről, és külön kiemelte Szávay István és a hozzá közel állók által alkotott kört, akik vele szemben állnak. Február végén épp Szávay István csatlakozott a kilépőkhöz, szintén februárban távozott Bencsik János, aki Jakab Péterrel és az általa képviselt irányvonallal szembeni ellenérzéseire hivatkozva lépett ki a Jobbikból.

Ugyanígy távozott Kőszeghy Ábel, debreceni képviselő, továbbá a debreceni alapszervezetből sokan távoztak. Legutóbb, március 2-án Bana Tibor távozott a pártból s egyúttal a frakcióból, ő szintén az új vezetéssel való szemben állásának adott hangot.

Míg a párton belül sok konfliktusos viszony alakult ki az elmúlt időszakban, az ellenzéki pártok között a Jobbik inkább javított kapcsolatain. Az országgyűlési választás után nem sokkal a miskolci időközi választáson ugyanazt a jelöltet támogatták, mint akit a többi ellenzéki párt. Mégis, szorosabb együttműködés lehetősége egyedül az LMP-vel kapcsolatban merült fel, Volner János épp ezért távozott a pártból. A két párt közeledésének legkézzelfoghatóbb megvalósulása Puzsér Róbert együttes támogatása volt a főpolgármester-választáson, bár ez az együttműködés végül meghiúsult, Puzsér a két párt nélkül vágott neki a választásnak. A jövőt illetően Jakab Péter hasonló felállást képzel el az együttműködésben, szerinte a 2022-es választásra két listával kellene indulnia az ellenzéknek, a Jobbik pedig az LMP-vel és a Momentummal működne együtt. Az egyéni választókerületekben, valamint a miniszterelnök-jelöltet illetően viszont a közös jelölt indítását támogatja.

A Jobbik rendszeres résztvevője lett a kormánnyal szembeni közös ellenzéki fellépéseknek: 2018. október 23-án csatlakoztak a Hadházy Ákos által meghirdetett tüntetéshez az MTVA székháza elé, majd részesei voltak a túlórátörvénnyel szembeni fellépéseknek. Szintén erős jele volt az ellenzéki együttműködés felé való elköteleződésnek, mikor az önkormányzati választásokat megelőzően a Jobbik győri szervezetéből négy képviselőjelölt visszalépett napokkal a választás előtt és a civil jelölteket támogatták. A Jobbik ezt elítélte, a képviselőjelölteket minden tisztségükből visszahívta és etikai eljárást indított velük szemben. Legutóbb március 15-e adott alkalmat arra, hogy az ellenzék közösen jelenjen meg, a járvány miatt lemondott rendezvény helyett egy közös videóüzenetet tettek közzé.

A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A 2018-as országgyűlési választáson eldőlt, hogy Magyarországon nem lesz a lengyel politikához hasonlóan két egymással versengő jobboldali blokk. Nem sikerült Vona Gábornak az a kísérlete sem, hogy az ellenzéken belül a törésvonal a saját meghatározása szerinti 21. századi és 20. századi pártok között erősödjön meg. Az országgyűlésihez képest katasztrofális EP választási szereplés hatására még inkább lemorzsolódtak a Jobbik szavazói, az előválasztásból, a fővárosi kampányból való kimaradás miatt pedig

alig kapott megszólalási lehetőséget, felületet a párt. A ciklus második felében így a Jobbik számára a legfontosabb kihívás saját szerepének meghatározása az ellenzéki oldalon, valamint olyan ügyek képviselete, amelyek képesek megőrizni a szavazóbázist, azonban nem teszik kockára a közös ellenzéki indulást 2022-ben.

Látható, hogy a párt kijelölte magának azt az utat, amivel inkább középre húz, és eltávolodik a korábban jellemző radikális felfogástól. Az újonnan választott elnök, Jakab Péter már kijelentette, hogy nem látják szívesen a szélsőséges véleményeket, és ezt megerősíti az, miszerint lemondásra szólították fel Kulcsár Gergelyt. Kulcsár azzal került a figyelem középpontjába, hogy beleköpött a Duna-parti cipőket ábrázoló holokauszt emlékműbe. A centrum pozíció azonban nem jelenti azt, hogy a Jobbik elkötelezte magát egy ellenzéki népfrontpolitika mellett. Jakab Péter egy sajtóbeszélgetésen azt a Vona Gáborhoz köthető irányvonalat képviselte, miszerint az LMP-vel és a Momentummal elképzelhető az együttműködés, Gyurcsány Ferencsel azonban nem. Ezt az elvi alapállást fejezi ki, hogy a Jobbik pártelnöke egy Jobbik-Momentum-LMP és egy DK-Párbeszéd-MSZP listát tart elképzelhetőnek az egyéni választókerületekben pedig közös jelöltet a 2022-es országgyűlési választások során. Míg a 2018 óta szintén rosszul szereplő LMP számára vonzó lehet a közös indulás, kérdés, hogy a 2019-es európai parlamenti választáson áttörést elérő Momentumnak miért állna érdekében a 21. századi koalíció.

A kezdeményezés, valamint Jakab Péter proaktív fellépése mutatja, hogy a Jobbik nem mond le arról, hogy aktív politikai tényező maradjon a magyar politikában a ciklus második felére. A többi ellenzéki párttal való kapcsolatának tisztázásán túl saját táborukban is komoly munka vár önmaguk legitimálását illetően a jobbikos politikusokra, a párt életében beállt rengeteg változás miatt fontos cél, hogy választóikat megtartsák. A Jobbik előtt álló első feladat saját arculatuk újragondolása, hogy elkerüljék a „kilépők pártja” stigmát a közvélemény szemében. Jelenleg ugyanis a Jobbik csak akkor kerül a média figyelmébe, amikor belső konfliktusokról, kilépésekről van szó. Az ellenzéki együttműködés, valamint az új pártvezetés körüli kérdések tisztázása után pedig a párt feladata azon ügyek megtalálása, amelyeket a választóinak tud kínálni a kormányváltás ígéretén túl. Ki kell tehát alakítani saját karakterét, erre a korábban felsorolt okok miatt azonban jelenleg nem igazán jut erőforrás.